

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αν θέλουμε σήμερα να οδηγήσουμε σωστά τους νέους, πρέπει να τους μάθουμε πώς θα είναι υποχρεωμένοι να ζήσουν μέσα σ' ένα εξαιρετικά κινητό σύμπαν. Οι παλιότεροι μπορεί να αισθανθούν την επιτάχυνση του ιστορικού γίνεσθαι, συγκρίνοντας τα νιάτα τους με την ωριμότητά τους. Οι νέοι αυτή την επιτάχυνση την αισθάνονται σαν αθεράπευτη και ασταμάτητη ανησυχία. Δεν έχουν καμιά εγγύηση για το μέλλον, που το προβλέπουν γεμάτο κινδύνους. Και γι' αυτό επιθυμούν ν' αποκτήσουν χωρίς αργοπορία όσα πράγματα θεωρούν αξιόλογα. [...] Εκείνο που ήταν βέβαιο άλλοτε δεν είναι πια βέβαιο τώρα. Κι ενώ άλλοτε μπορούσαμε να στηρίξουμε την παιδεία μας στην παράδοση, τώρα η παράδοση αποδειχνεται ολοένα και περισσότερο ανίκανη να καλύψει την έκταση των παιδευτικών αναγκών. Χρειάζεται λοιπόν κάποιος μετασχηματισμός. Κι ανάμεσα στ' άλλα ο μετασχηματισμός αυτός πρέπει να βασισθεί στην περιοδική και συχνή μετεκπαίδευση. Όποιος σπουδάζει μια επιστήμη είναι ανάγκη να νιώσει, πως, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, θα είναι αναγκασμένος να τη σπουδάζει παντοτεινά, ν' ανανεώνει τις γνώσεις του, να συμπληρώνει τα κενά που έχει αφήσει η πρώτη του μαθητεία ή τα κενά που σχηματίζονται στο αναμεταξύ από την άρση δεδομένων, που έπαυσαν πια να ισχύουν. Έτσι θα δημιουργηθεί ένας καινούριος τύπος ανθρώπου.

Αλλά με ποιες αρετές πρέπει να είναι προικισμένος αυτός ο άνθρωπος; [...] Η πρώτη αρετή του καινούριου ανθρώπου θα είναι η γ α λ ή ν η. [...] Μέσα στον ταραγμένο και γεμάτο κινδύνους σύγχρονο κόσμο πρέπει να οπλίσουμε τα παιδιά μας με την αυτοκυριαρχία, που τα κάνει ικανά να υπερνικήσουν τις δυσκολίες, να περάσουν τα εμπόδια και να μην υποδουλωθούν στην επιτάχυνση: και τούτο θα γίνει με τη συνάσκηση σώματος και ψυχής (γυμναστική και φιλοσοφία).

Η δεύτερη αρετή είναι η φ α ν τ α σ ί α. Σ' ένα σταθερό κόσμο η λογική είναι η πρωταρχική ανάμεσα σ' όλες τις ιδιότητες: σ' έναν κινητό κόσμο, συνεχώς ανανεούμενο, πρέπει να είμαστε ικανοί να επινοούμε, να εφευρίσκουμε, να συνδυάζουμε, να λύνουμε τα προβλήματα, που παρουσιάζονται σε κάθε περιοχή. Πρέπει να κρατούμε λοιπόν άγρυπνη την προσοχή των νέων ανθρώπων, πρέπει να τους μαθαίνουμε να έχουν «ιδέες».

Τρίτη αρετή είναι το σ υ λ λ ο γ ι κ ό π ν ε ύ μ α. Το σύγχρονο τεχνικό σύμπαν απαιτεί τη συνεργασία πολλών ατόμων. Οι λαμπρότερες επιδόσεις απομένουν στείρες, όταν εκείνος που τις κερδίζει δεν έχει την ικανότητα να τις συνδέσει με τις ανάλογες επιδόσεις των άλλων. Η ατομική πρωτοβουλία είναι πάντα πολύτιμη. Αλλά γίνεται αληθινά ωφέλιμη, όταν δεν μεταμορφώνεται σε έκφραση ασκητισμού, αλλά σε έκφραση αλληλεγγύης.

Έπειτα ο ε ν θ ο υ σ ι α σ μ ό ς και το θ ά ρ ρ ο ς. Μας χρειάζονται άνθρωποι γεμάτοι φλόγα δημιουργίας, πόθο για το καλύτερο, και απρόμητοι μπροστά στους κινδύνους. Και πάνω απ' όλα α ν θ ρ ώ π ι ν ο ι. Δηλαδή προικισμένοι με τη συνείδηση της ανθρωπιάς τους. Αυτή η συνείδηση της ανθρωπιάς είναι η πραγματική, η αληθινή παιδεία. Μήτε ο πολυμαθής μήτε ο ικανός να λάμψει μέσα σ' ένα κοινωνικό σύνολο μήτε ο κάτοχος μιας προνομιούχου αγωγής είναι ο αναμφισβήτητα μορφωμένος. Για τούτο είναι μάταιο ν' αντιπαραθέτουμε το τεχνικό σύμπαν, το σύμπαν της τεχνικής, στο σύμπαν της παιδείας. Το πρώτο δεν ακυρώνει το δεύτερο: ολωσδιόλου αντίθετα, το προϋποθέτει, το απαιτεί. Γιατί η τεχνική είναι καμωμένη για τον άνθρωπο.

Κι όταν το ανθρώπινο στοιχείο απουσιάζει, καμιά σημασία δεν έχουν τ' άλλα στοιχεία. Το πρόβλημα συνεπώς δεν είναι άλυτο: από τη μια μεριά πρέπει να δώσουμε στο νέο άνθρωπο όλες τις γενικές γνώσεις, που θα του χρησιμεύσουν στη ζωή, από την άλλη μεριά να τον προπαρασκευάσουμε έτσι ώστε ν' αποτελέσει τον μ έ λ λ ο ν τ α ά ν θ ρ ω π ο.

Διασκευή από το δοκίμιο «Ο ρυθμός της Ιστορίας» του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, *Ο σύγχρονος άνθρωπος*, Οι Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 2004³⁵, σελ. 165-167.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. «Το σύγχρονο τεχνικό σύμπαν απαιτεί τη συνεργασία πολλών ατόμων. Οι λαμπρότερες επιδόσεις απομένουν στείρες, όταν εκείνος που τις κερδίζει δεν έχει την ικανότητα να τις συνδέσει με τις ανάλογες επιδόσεις των άλλων». Να αναπτύξετε την παραπάνω θέση του συγγραφέα σε μια παράγραφο (60-80 λέξεις).

Μονάδες 10

B2. Με ποιον τρόπο και με ποια μέσα πειθούς ο συγγραφέας τεκμηριώνει τις απόψεις του στην πρώτη παράγραφο του κειμένου;

Μονάδες 5

B3. αθεράπευτη, αξιόλογα, πρωταρχική, ικανότητα, μεταμορφώνεται.

Να γράψετε από ένα συνώνυμο για κάθε μία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

B4. «Αλλά με ποιες αρετές ... (γυμναστική και φιλοσοφία)».

Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας με τη χρήση της ερώτησης και της παρένθεσης στην παραπάνω παράγραφο;

Μονάδες 5

Γ. Το τελευταίο τεύχος του σχολικού σας περιοδικού έχει ως θέμα τον ρόλο των νέων στο σύγχρονο κόσμο. Να γράψετε ένα άρθρο στο οποίο να αναφέρετε τις προσδοκίες που έχει η κοινωνία σήμερα από τους νέους και τα εφόδια με τα οποία οι νέοι μπορούν να ανταποκριθούν σ' αυτές. (400 – 500 λέξεις).

Μονάδες 50

Πανελλαδικές εξετάσεις Ομογενών 2006